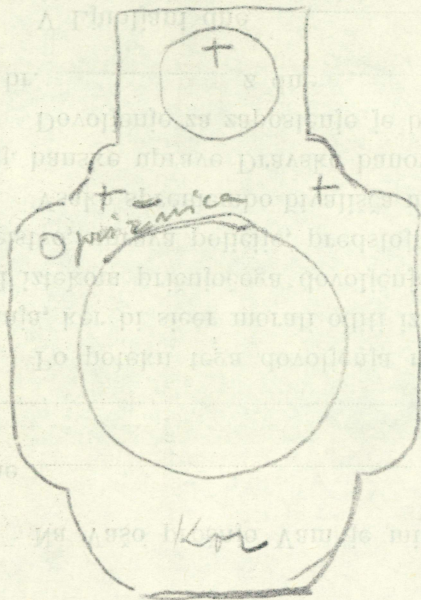

GORA OLJKA - cerkev.

Baročna zgradba s karakterističnim glavnim prostorom, plitvo kupolo in kvadratnim p ezbiterijem z enako kupolo.

3 oltarji, stranska iz 2 pol. 19. stol.

Orglje čedne iz 1. pol. 19. stol, s klasicističnimi motivi. Zelo lep empirski lesteneč iz kovine. Lepa baročna prižnica s kipi evangelistov in cerkvenih očetov na balustradi. Na vratih lep rokoko relief Janezove pridige v puščavi.

Na strehi izpreobrnjenje na gori Tabor s 6 precej velikimi figurami. Nekoliko okorno, a zelo zanimivo delo, srede 19. stol. *Krasen*

in poseben je vel. oltar. Na menzi majhen rokoko tabernakelj. Na njim v malone v naravni velikosti skupina zadnje večerje za

belo pogrnjeno mizo z krožniki in Jagnjetom božjim na sredi. V krog sedi 12 apostolov in Jezus v sredi. Dobra skulptura, mnogo izraza v obrazih. Za skupino se dviga lesen baldahin, pokrit z rokoko ornamentom, ki je arhit, zvezan z rokoko sedeži apostolov. Ob strani dva velika angelja na baldahimu več manjših. Na vrhu križ s križanim, sv. Marijeta, sv. Opi s ribo na knjigi in žal. M.B.

V baldahimu slika pl.o. Jezus na Oljski gori, lepo Bergantovo delo, dekorativne zelo razmetane obleke. Rumenkasto rujava, dreče in temno modra. karkater.. Bergantov Kamat. Veliko izraza v obrazih, Skoro malo okorno, a zelo dramatično z visoko dekorativnostjo.

Utar je eden najbolj posebnih v Sloveniji.

V zakristiji krasna baročna omara iz sr. 18. stol z levoma kot nosilcema. Nad sev. stran. vrati na portalu letnica 1754. Vprašanje če je pristna, pa odgovarja času.

Stele, XXXV, 16.7.1925, str.4 - 5

Strehe vse pogorele, razen zakristijske. Notranje zgorel je samo juž. zvo=nik. Arhitektura cela, razen male poškodbe. Svod deloma od valge premočen. V prez biteriju sladovi ognja na svodu, kjer so visele skozi laterne. Vel. oltar razdrt samo v spodnjem delu. Zgornji dobro ohranjen. Str., ki sta novejša sta čisto razdrta. Za njima ohranjena arhitekturna slikarija prvotnih oltarjev.

Prižnica zelo zanimivo delo 1. pol. 19. stol., spreobrnjenje Aristusa na gori Tabor. Prav dobra je orgeljska omara 1. pol. 19. stol.

Prižnica ima sledove nasilnega neumnega razdiranja.

Pod prednjim delom cerkve kripta s katero so izravnali hrib. Obstoji iz dveh str. hodnikov, ki vodita v kvadratičen prostor s 4 križnimi baročnimi oboki. Na srednjem 4 olgat steher.

Svodi so grobo oblikovani kot površina sklance dupline z vstavljenimi kamni. Notri 4 majhni oltar ki.

Na dxhodom na zap. strani trije rovi, ki so bili zazidani in so vsebovali

grobove. V enem še deske od truge, kosti. Ni napisov.

Dva zelo lepa steklena lestenca.

Bergantova slika Jezusa na Oljski gori. Ena najekspresivnejših našega baroka.

Samo pri Jezusov m pasu rahlo vtisnjena. Mestoma krepiran firnež, okvir

zlomljen, zato mestoma slab o napeta. Sedanji okvir ni prvoten.

Vel. oltar kompletno restavrirati, zadostuje čiščenje. Obrazi, lasje in brade

so deloma v novejšem času ne najboljše polihromirani.

V zakristiji je zelo lepa rokoko omara, zelo finega dela z intarzijami in 2 pilastroma ob glavni niši.

Kipi str. oltarjev. Slabi.

Stele, LXXX, 12.8.1932, str. 51-53.

(Oelberg). Filiala, posvečena sv. Križu. Božja pot. Fara Polzela.

Orientacija jug-sever. Leži na visokem hribu nad Šmartnim ob Paki.

Literatura in viri: Kot pri Polzeli, M. Marolt: Dekanija Celje II. Celje 1932., Konservatorsko poročilo ZUZ VI.

Cerkev sestavljajo: Detaljasto oblikovana ladja z dvema zvonikoma, v bistvu pravokoten prezbiterij z na levo prislonjeno pravokotno zakristijo. Sedlasti strehi ladje in prezbiterija ter pultasta zakristija so krite z opeko, čebulasto baldahinasti strehi zvonikov pa s skodli. Gradnja je iz kamena, ometana, okraško pobarvana. Nad gornjim svetiščem se nahaja spodnje, podzemeljsko.

Zunanjščina: Cerkev je zgrajena deloma na živi skali, deloma na umetno planiranem svetu, zaradi česar je bila dana možnost izgradnje podzemeljskega svetišča. K cerkvi vodi eno stopnišče iz juga, drugo iz zapada.

Ob južnem stopnišču sta 2 pravokotna vhoda, ki vodita v podzemeljsko

cerkev. Prednji del cerkve oklepa ovalno obzidje. Gornja cerkev je spodaj ojačana s podzidkom. Zvonika, ki oklepata pročelje, nosita na oglih pilastra in sta razčlenjena z zidcem, kateri sega tudi v ladjino pročelje in se nadaljuje v ladjinih vzdolžnicah kot podstrešni zidec. Line zvonikov so kamenite, polkrožno zaključene in okrašene z balustradami. Podstrešni zidec ~~se~~ se nad kazališči ure polkrožno dviga. Pročelje ladje se ~~širja~~ boči od obeh zvonikov konkavno proti ospredju. Srednji prednji del oklepa ta na obhe straneh pilastra. V sredi vodi v cerkev preprost portal z nekoliko vbočeno gredo iz zelenega kamna, nad portalom okno. Nad venčnim zidcem polkrožno zaključeno slepo okno, nad njim srednji del pročelja trikotno zaključen. V vsaki vzdolžnici ladje je v sredini preprost portal, na levem je letnica 1754, ki pa ni pristna. Na vsaki strani portala je k steni prislone pilaster, v krožnih krilih srednjega dela ladje pa so polkrožno zaključena okna. Obžoitvi ladje proti prezbitერიju je za kratko ravno steno desno prislone ogelni pilaster, od katerega prehaja stena v konkavo v prezbitერიj. Levo je v tej globini prizidana pravokotna zakristija z zaokroženimi ogli, oknom in pravokotnim portalom. Prezbitერიj ima v vsaki vzdolžnici po eno polkrožno zaključeno okno, ob zaključnih zaokroženih oglih prezbitერიja stojе pilastri. V severni steni je zvonasto oblikovana niša.

Notranjščina: Spodnje svetišče: Od vhodov ob pročelnem stopnišču vodita 11.3 m dolga rova v 8 + 8 m velik prostor. V sredi stoji močan slop, ki podpira štiridelni, na sosvodnicah zgrajeni svod, kateri je obložen z debelim ometom, poživiljen z vanj položenimi svetlimi kamni. Vsi 3 mali oltarji so delo sredine 19. stol. in malo zanimivi.

Zgornje svetišče: Ogli stikališč 4 listov tlorisne ladjine oblike so pošev

posneti in v vzdolžni in prečni smeri oklenjeni s pilastri. Lista, nekaka apsidalna prostora, ob vhodu in pred slavolokom, sta globlja in ožja od obeh stranskih, vzdolžnih. Prostor pri vhodu zavzema kor, podprt z 2 pravokotnima stebričema in križno svoden, srednji del korne ograje se boči v ospredje. Pilastri so v vzdolžni in prečni smeri zvezani med seboj s polkrožnimi loki v pravokoten okvir kupole, ki krije srednji ladijin prostor. V ostalem je ladja svodena z apsidalnimi polkupolami. Nad slavolokom ornamentalna slikarija, v sredi putti ob medaljonu s svetopisemskim napisom. Slavolok je polkrožen. V oglih prezbiterja stojijo pošev ter v prčno in vzdolžno smer lomljeni pilastri, zvezani z loki v štirikot, ki oklepa kupolo, s katero je prezbiterij svoden. Na stenah Fantonijeve freske. Levo vodi lep portal v pravokotno dvakrat križno svodeno zakristijo. Tlak je šamoten. Izredno kvalitetna arhitektura stavbe je ohranjena v celoti v prvotni obliki.

Notranjščina: Spodnje svetišče: vsi 3 oltarški so 1900. prenovljeni izdelki sredine 19. stol. klasicistični, leseni, precej dekorirani, a brez posebne vrednosti. Oba steklena lestenca sta istodobna.

Gornje svetišče: Glavni oltar je lesen. Trabušasta menza s podstavki na krilih. Na menzi dolga pravokotna miza z rokokojskim tabernakljem v sredini, za njo kip sedečega Krista in apostolov pri zadnji večerji. Ob tej skupini 2 veliki voluti s kipoma kerubov, od teh 2 volut vodijo nadaljne volute v ogradje in kvadratu, da oklenajo nekak apsidalni nastavek, ki ima modro osnovno barvo in je ves preprežen z rokokojsko ornamenitko. V nastavku je slika Fortunat Berganta o. pl. 130 x 150 cm, Krist na Oljski gori. V sredi kleči v čustvenem pregibu na skalo nazaj naslonjeni Krist, eno roko ima stegnjeno na skalo, da mu služi kot vzglavje, druga mu visi ohlapno ob telesu.

Iz ozadja se sklanja h Kristusu v nasprotno smer nagnjeni angel s kelihom v roki. Levo zadaj je nakazan križ ! desno v ozadju temni oblaki. Na nastavku v sredini zgoraj velik križ, pod križem ŽMB, levo Neža, desno Jošt. Na zadnji steni prezbiterja je naslikana zavesa kot ozadje oltarja. Oltar je odlično delo, edinstven po zasnovi in kvaliteten po kiparskem in barvnem učinku.

Stranska oltarja: lesena, klasicistična, iz ca 1871. Sliki T. Fantonija .

Prižnica: je okorno, a zanimivo delo iz l. 1862. Na ograji jo krasi kipi cerkvenih učencov in evangelistov, na vratih relief Krsta v Jordanu, na strehi upreminjenje na gori Taboru.

Orglje: delo Lenarta Ebnerja iz l. 1879.

Križev pot po Führichu iz 1873.

Zakristijska omara ima leve v podstavkih, bogato ornamenitko in intarzijo. Je iz sredine 18. stol.

Oprema: Kovinski empirski lesteneec je zelo lepo delo.

Eden kelihov je iz sredine 18. stol.

Zvonika: Vsi trije zvonovi so KID-ovi iz l. 1924.

Resume: Gora Oljka se omenja l. 1243. kot "Križna gora". Iz pogodbe med šofstansko lastnico in polzelskim komendatorjem je razvidno, da je stal na gori vsaj od sredine 17. stol. velik križ in menda tudi kapela s kipoma Jošta in Neže. Med leti 1754 in 1757 pa je zgradil sedanjo cerkev Janez Nepomuk Maier in taka je ostala cerkev do danes. Od oprave je ostal edino še glavni oltar, ostala je bila v 2. pol. 19. stol. vsa zamenjana. Leta 1837 sta pogorela zvonika, pri čemer so se stopili zvonovi. Zvonika sta

bila obnovljena v starih oblikah, nove zasnove pa je ulil v letih 1840-41. Anton Samassa v Ljubljani. Svetovna vojna je pobrala Samassove zvonove, rešili so le enega za poljsko župno cerkev. Leta 1932. je cerkev ^{nov} povsemno pogorela. Obnili so izgorele strehe in južni zvonik.

Konservatorske opombe: Cerkev je v redu vzdrževana.

Dodatek: Zapadno cerkve ležeča stavba za duhovnike je lepa baročna stavba z okenskim kovanjem in mogočno vežo

J. Curk: Celjska topografija, rkp. str. 11-13, zapiski 1957.